

Bericht t.a.v. commissiegriffier Commissie Bouwen, Wonen en Buiten, mevrouw.

Graag ontvangen wij een bevestiging van ontvangst.

Geachte mevrouw,

Ter informatie gaat hierbij de brief die zojuist namens de heer _____ en mevrouw _____ aan de gemeente Rotterdam is gezonden, met als bijlage de beslissing van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed ("RCE"). In deze beslissing is door de RCE bevestigd dat onder de Rijksmonumentale bescherming van het Bodon-bouwdeel ook het Robbrecht en Daem-bouwdeel valt (zie p. 3 en 4).

Gelet op de voorgenomen plannen tot sloop van de gemeente met betrekking tot het Robbrecht en Daem-bouwdeel is het van groot belang dat de gemeenteraad en haar commissies hiervan op de hoogte is. Wij verzoeken u dan ook de bijgevoegde brief (samen met de onderstaande toelichting) te delen met de leden van de Commissie Bouwen, Wonen en Buiten.

Korte toelichting:

- Uit de Collegebrief over de Erfgoedvisie d.d. 19 december 2023 en de Collegebrief over de Voortgangsrapportage Renovatie MBVB d.d. 24 oktober 2023 vernamen de heer _____ en mevrouw _____ dat de Erfgoedvisie is vastgesteld om als uitgangspunt te dienen bij het vaststellen van het 'Voorlopig Ontwerp' voor de renovatie van het MBVB.
- Uit de Collegebrief d.d. 24 oktober 2023 volgt dat deze Erfgoedvisie "is gericht op behoud en versterking van cultuurhistorische waarden van de monumentale kern van het museumcomplex". Daarbij vernamen de heer _____ en mevrouw _____ dat het Bodon-bouwdeel en het Henket-bouwdeel op verzoek als Rijksmonument zijn aangewezen.
- Het viel de heer _____ en mevrouw _____ op dat het Robbrecht en Daem-bouwdeel niet is opgenomen in de Erfgoedvisie terwijl het bouwdeel onderdeel uitmaakt van het Bodon-bouwdeel. Om rechtsonzekerheid over de status van het Robbrecht en Daem-bouwdeel te voorkomen hebben de heer Robbrecht en mevrouw Daem bezwaar aangetekend tegen dit besluit. In reactie daarop heeft de RCE bevestigd dat het Robbrecht en Daem-bouwdeel deelt in de monumentale bescherming (zie bijlage, p. 3 en 4).
- Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken teneinde de monumentale kern van het museumcomplex te kunnen behouden en versterken is het van groot belang dat deze bevestiging van het RCE wordt meegenomen in de Erfgoedvisie, dan wel de behandeling van genoemde Erfgoedvisie in de Commissie. De ogenschijnlijke uitsluiting van het Robbrecht en Daem-bouwdeel in de huidige versie van de Erfgoedvisie levert immers rechtsonzekerheid op ten aanzien van het bestaansrecht van het Robbrecht en Daem-bouwdeel (temeer nu in de Erfgoedvisie wel expliciet wordt gerefereerd aan de aanwijzing als monument van het Bodon en Henket-bouwdeel).

De heer _____ en mevrouw _____ willen voorkomen dat met deze benadering van de gemeente wederom wordt voortgeduwd richting één scenario: sloop van het door hen ontworpen bouwdeel. Als achtergrond wordt verwezen naar de brief die wij destijds (d.d. 31 maart 2021) aan de griffie (de heer _____) van de Commissie Majeure Projecten zonden (zie derde bijlage).

Met vriendelijke groet,

Julie Visser
Advocaat

Keizersgracht 212
1016 DX Amsterdam
julie@acr.amsterdam
+31 20 522 44 20
+31 6 3029 7181
www.acr.amsterdam

T.a.v. de heer

Amsterdam, 5 februari 2024

Inzake: / Gemeente Rotterdam

Onze referentie: H00486.001

Verzending: per e-mail _____

In cc: _____, _____

Geachte confrère,

Namens cliënten, de heer en mevrouw , sturen wij u ter kennisneming de bijgevoegde beslissing van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) toe.

De RCE heeft recentelijk bevestigd dat onder de Rijksmonumentale bescherming van het Bodon-bouwdeel ook het Robbrecht en Daem-bouwdeel valt.

Uit de Erfgoedvisie vernamen wij dat het Bodon en Henket-bouwdeel aan het Rijksmonumentenregister zijn toegevoegd. Om onduidelijkheid over de status van de verschillende bouwdelen te voorkomen verzoeken wij u om ook de Rijksmonumentale bescherming van het Robbrecht en Daem-bouwdeel in de Erfgoedvisie op te nemen.

Met vriendelijke groet,

Arnout Groen

Julie Visser

Arnout Groen
t: +31 6 3985 6319
groen@hofhuis.nl

Keizersgracht 212
1016 DX Amsterdam
t: +31 20 5224 421
f: +31 20 7089 351
www.hofhuisalkemagroen.nl

Verzending Per e-mail _____
Datum 30 maart 2021
Inzake Robbrecht en Daem-vleugel

Geachte confrère,

Dank voor uw brief van 19 maart 2021, in antwoord daarop bericht ik u als volgt.

1. Zoals de plannen er nu voor lijken te staan gaat de meeste recente toevoeging aan het Museum Boijmans Van Beuningen gesloopt worden zonder dat daar een goede reden voor is. Dat zou niet alleen een kapitaalvernietiging, en in strijd met de duurzaamheid zijn, maar ook onrechtmatig jegens Robbrecht en Daem.
2. In uw brief stelt u dat het slopen van de (destijds 17 miljoen kostende (!)) Robbrecht en Daem-vleugel niet het uitgangspunt is geweest. Dat is een bedrieglijke stellingname. De sloop van de Robbrecht en Daem-vleugel is al sinds eind 2018 als 'gezichtspunt' benoemd, ook in gesprekken met Robbrecht en Daem en tijdens de rondleidingen.

Het uitgangspunt en de voorkeur werd ondubbelzinnig duidelijk gemaakt door de publicatie van een in opdracht van het museum in 2018 vervaardigde animatie waarin de Robbrecht en Daem-vleugel geheel gesloopt was. Dat gaf weer hoe het er volgens de opdrachtgever uit moest gaan zien.

3. In uw brief geeft u aan dat alle drie de inschrijvers al bij de aanbesteding kozen voor sloop van de Robbrecht en Daem-vleugel. Dat is niet alleen een misleidende stellingname (juist vanwege het gehanteerde uitgangspunt; nog voordat de ontwerpen binnen waren stond al in de krant dat men zou willen slopen), bij navraag bleek het ook onjuist. Tenminste een van de inschrijvers maakte deze keuze voor sloop pas na initieel kritisch commentaar van het project-team. Daaruit blijkt ook wel de 'koker-visie' rondom dit project.

4. De rode draad blijft dat wordt voortgeduwd richting één scenario: sloop. Dit scenario wordt ook nu (zonder enig alternatief) aan de gemeente voorgelegd. Ondertussen wordt de druk opgevoerd (het museum is inmiddels al bijna twee jaar gesloten).
5. Het uitgewerkte ontwerp is nog niet openbaar. Gelet op de media-aandacht bij de vorige presentatie zouden cliënten de relevante stukken graag tijdig (voorafgaand aan de openbaarmaking van het algemene publiek) willen ontvangen.
6. De gemeente zegt steeds *“graag bereid [te zijn] om de komende tijd in gesprek te blijven”* en zegt *“hun gerechtvaardigde belangen mee [te] wegen”*. Dat zijn inmiddels “holle frasen”. In het kort:
 - Er werden enkele (ondeugdelijke) redenen voor sloop benoemd.
 - Er werd gemotiveerd aan het project-team uitgelegd waarom die redenen ieder voor zich, als ook gezamenlijk, niet gegrond en/of niet-concludent waren.
 - U had daar tijdens de bespreking geen enkel weerwoord op, of onderbouwing voor.
 - Het gebrek aan onderbouwing ervoeren mijn cliënten als stuitend.
 - Bereidheid tot dialoog houdt niet in om zonder toelichting vast te houden aan aantoonbaar onjuiste redenen.
 - Een dergelijke opstelling laat zich ook niet kenschetsen als “gerechtvaardigde belangen meewegen”.
7. Door deze benadering van de gemeente lijken we onafwendbaar af te stevenen op een juridisch conflict.
8. Tot slot en om dezelfde reden als in mijn voorgaande brief zal afschrift van deze brief (conform eerdere toezegging aan en verzoek van leden van de gemeenteraad) ter distributie aan de griffier van de gemeenteraad worden toegezonden.

Hoogachtend,

A.P. Groen

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 30205 2500 GE Den Haag

De heer _____ en mevrouw _____
P/a AC&R B.V.
T.a.v. mevrouw J. Visser
Keizersgracht 212
1016 DX AMSTERDAM

Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag
Postbus 30205
2500 GE Den Haag
www.bezwaarschriftenocw.nl

Contactpersoon

cultureelerfgoed.nl

Onze referentie
BC2300367/2

Uw referentie

Zaaknummer
BC2300367

Datum **20 DEC. 2023**
Betreft Beslissing op bezwaar

Geachte mevrouw Visser,

Op 9 augustus 2023 heeft u namens uw cliënten, de heer _____ en mevrouw _____, bezwaar gemaakt. Het bezwaar is gericht tegen het besluit van 30 juni 2023 betreffende de wijziging van het rijksmonumentenregister. De wijziging ziet op het rijksmonument met het kenmerk 513878.

Besluit

Ik verklaar uw bezwaarschrift niet-ontvankelijk. Dit betekent dat ik uw bezwaarschrift niet inhoudelijk zal behandelen.

Hieronder licht ik mijn besluit toe.

Bezwaargronden

In bezwaar is samengevat weergegeven aangevoerd dat uw cliënten op grond van persoonlijkheidsrechten belanghebbende zijn bij het bestreden besluit. Volgens u zorgt het bestreden besluit voor rechtsonzekerheid nu uit het besluit niet duidelijk naar voren komt of en waarom het bouwdeel van Robbrecht en Daem onder de bescherming valt.

Volgens u hebben uw cliënten

1. een zelfstandig eigen belang dat rechtstreeks bij het besluit betrokken is op basis van de aan hen toekomende (intellectuele) eigendomsrechten met betrekking tot een bouwdeel dat subject is van het besluit.
2. recht op de bescherming van eer en goede naam (art. 8 EVRM).
3. een afgeleid belang, dat tegengesteld is aan het rechtstreekse belang van de gemeente Rotterdam als geadresseerde van het besluit.

Intellectuele eigendomsrechten, waartoe ook de auteursrechten behoren, worden ingevolge artikel 17, tweede lid, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: Handvest), als eigendomsrechten gekwalificeerd. U geeft aan dat volgens vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, natuurlijke personen belanghebbende zijn bij een besluit tot het al dan niet aanwijzen als monument van een object wanneer zij eigenaar of anderszins zakelijk gerechtigde zijn (*ECLI:NL:RVS:2018:3702*). Huurders en omwonenden zijn dat niet. Volgens u zal de gemeente bij voorgenomen wijzigingen of

aantastingen van het Robbrecht en Daem bouwdeel zodoende altijd rekenschap moeten blijven geven van de intellectuele eigendomsrechten van [redacted]. Dit is, volgens u, anders dan in het geval van bijvoorbeeld een huurder of gebruiker, niet gebaseerd op een contractuele afspraak, maar op het wettelijk verankerde (fundamentele) recht van intellectuele eigendom dat toekomt aan de geestelijke vader (en moeder) van een gebouw.

In de tweede plaats worden uw cliënten volgens u door het besluit in hun aan het fundamenteel recht ontleende belang op de bescherming van eer en goede naam geraakt. Een aantasting van de eer en goede naam (reputatie) valt volgens u binnen de reikwijdte van artikel 8 van het EVRM. Het is volgens u vaste rechtspraak dat het belang van een derde rechtstreeks bij een besluit is betrokken, wanneer er een reële mogelijkheid bestaat dat de derde zal worden geschaad in een aan een fundamenteel recht ontleend belang. U verwijst daarvoor naar de Conclusie van A-G Widdershoven d.d. 7 november 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3474, r.o. 6.20.

Het bezwaar richt zich specifiek tegen de opname van drie zinnen in het bestreden besluit. Namelijk:

1. *"Het verzoek van het Cuypersgenootschap tot uitbreiding van de bescherming betreft niet het gebouwdeel van Robbrecht en Daem (2003)"*
2. *"In 1996-2003 is er een uitbreiding gerealiseerd van P. Robbrecht & H. Daem. Deze uitbreiding is niet opgenomen in de gewijzigde omschrijving van het rijksmonument."*
3. *"De reikwijdte van de bescherming moet namelijk uit de omschrijving blijken: alleen de daarin genoemde onroerende zaken zijn beschermd."*

Deze zinnen leiden volgens u tot rechtsonzekerheid over de bescherming van het bouwdeel Robbrecht en Daem. Deze onzekerheid dient opgeheven te worden door het besluit te herroepen en in die zin te onderbouwen dat wordt verduidelijkt dat de aanwijzing van het Bodon bouwdeel als rijksmonument zich mede uitstrekt tot het Robbrecht en Daem bouwdeel, althans in ieder geval de drie eerdergenoemde zinnen te verwijderen. Uw cliënten hechten hier volgens u veel belang aan omdat zij vrezen dat de ogenschijnlijke uitsluiting van het Robbrecht en Daem bouwdeel van de monumentale status, en het tegelijkertijd expliciet toewijzen van deze status aan het Bodon bouwdeel, wordt aangegrepen als rechtvaardiging voor de voorgenomen sloop van het Robbrecht en Daem bouwdeel.

U voert hierover aan dat de ogenschijnlijke uitsluiting van het Robbrecht en Daem bouwdeel van deze monumentale status, terwijl de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (hierna: RCE) ervan op de hoogte is dat er concrete plannen liggen voor sloop van het Robbrecht en Daem bouwdeel, maakt dat Robbrecht en Daem in hun fundamentele rechten worden geschaad. Met het opnemen van deze zinnen, zonder enige onderbouwing daarvan, wordt immers de suggestie gewekt dat dit bouwdeel (in tegendeel tot het Bodon bouwdeel) niet beschermingswaardig zou zijn.

Voor zover sprake zou zijn van een afgeleid belang, geldt volgens u dat dit duidelijk een tegengesteld belang betreft. U verwijst hiervoor naar de Conclusie van A-G Widdershoven d.d. 7 november 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3474, r.o.

8.11. De gemeente (en het museum als huurder) hebben concrete plannen om het museum ingrijpend te wijzigen en het Robbrecht en Daem bouwdeel te slopen. De gemeente heeft er zodoende belang bij dat het Robbrecht en Daem bouwdeel (ogenschijnlijk) van bescherming wordt uitgesloten, nu dit de kans op realisatie van de voorgenomen sloop doet toenemen. De

belangen van Robbrecht en Daem bestaan juist uit het behouden van dit bouwdeel vanwege het belang ervan voor hun reputatie en oeuvre.

Hoorzitting

Op grond van artikel 7:2, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) bent u in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. Op 27 oktober 2023 heeft een hoorzitting plaatsgevonden. U, mevrouw Bekema, uw cliënten en de heer _____ waren hierbij aanwezig. U bent gehoord door mr. _____, beiden werkzaam bij de RCE.

Op de zitting heeft u een toelichting gegeven op het bezwaar. Uw cliënten hebben toegelicht wat een mogelijke sloop voor hen betekent en hoe de procedures al vijf jaar bezig zijn. Uw cliënten hebben toegelicht hoe hun ontwerpen en opdrachten verweven zijn met kunst.

Op de zitting is verder aangevoerd dat het onbegrijpelijk is dat het bouwdeel Henket wel specifiek is benoemd, maar het bouwdeel Robbrecht en Daem niet. Zeker omdat het bouwdeel van Henket ook van een recente bouwperiode is (1991).

U heeft benadrukt dat de rechtsonzekerheid voor uw cliënten het zwaarste weegt en dat uw cliënten vrezen dat de onduidelijkheid in het besluit wordt aangegrepen om het bouwdeel te slopen.

Relevante regelgeving

Voor de beoordeling van uw bezwaar zijn de Awb, de Auteurswet en de Erfgoedwet van toepassing.

Overwegingen

In gevolge de Awb kan een belanghebbende bezwaar aantekenen tegen een besluit. Voordat aan de inhoudelijke toetsing van het besluit wordt toegekomen toets ik of uw cliënten belanghebbenden zijn in de zin van artikel 1:2, eerste lid, van de Awb. Onder belanghebbende wordt verstaan: degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken.

Op 6 oktober 2023 is u verzocht aan te tonen dat uw cliënten belanghebbenden zijn in de zin van artikel 1.2, eerste lid, van de Awb. Op 19 september 2023 heeft u een reactie toegezonden en op 27 oktober 2023 de gronden van het bezwaar. Deze reactie is op de hoorzitting van 27 oktober 2023 besproken. Op 3 november 2023 heeft u nog een nadere onderbouwing gestuurd.

Het bouwdeel Bodon en de uitbreiding van het bouwdeel door het bouwdeel Robbrecht en Daem vormen zowel constructief als functioneel één geheel. Volgens u moeten uw cliënten, als de architecten van het bouwdeel Robbrecht en Daem, bij het besluit tot wijziging/uitbreiding van de bescherming, als belanghebbende worden aangemerkt. Dat volgt volgens u uit de in de Auteurswet genoemde persoonlijkheidsrechten. Op basis van de persoonlijkheidsrechten hebben uw cliënten volgens u een rechtstreeks belang bij het besluit.

In de Erfgoedwet is de ambtshalve bevoegdheid opgenomen om rijksmonumenten aan te wijzen en het rijksmonumentenregister te wijzigen. Het bestreden besluit betreft een wijziging van het rijksmonumentenregister. Geconstateerd is dat alleen het bouwdeel Van der Steur onder de bescherming viel. In het bestreden besluit worden de bouwdelen Bodon en Henket onder de bescherming gebracht. Uit vaste jurisprudentie¹ volgt dat de gehele onroerende zaak beschermd is. Het bouwdeel van Robbrecht en

¹ ECLI:NL:RVS:2005:AU0396, r.o. 2.4 en ECLI:NL:RVS:2012:BY5889, r.o. 5.2.

Daem valt als constructief en functioneel geheel met het bouwdeel Bodon daarmee ook onder de bescherming.

Uw cliënten komt als architecten van het bouwdeel Robbrecht en Daem het auteursrecht toe op het oorspronkelijke ontwerp van dat pand. Onder de auteursrechten vallen ook de persoonlijkheidsrechten van de maker. De persoonlijkheidsrechten zijn opgenomen in artikel 25 van de Auteurswet. Specifiek is hier lid 1, aanhef en onder c en d, van toepassing. Op basis van deze leden heeft de maker van een werk, in casu de architecten, de volgende rechten:

- c. het recht zich te verzetten tegen elke andere wijziging in het werk, tenzij deze wijziging van zodanige aard is, dat het verzet zou zijn in strijd met de redelijkheid;
- d. het recht zich te verzetten tegen elke misvorming, verminking of andere aantasting van het werk, welke nadeel zou kunnen toebrengen aan de eer of de naam van de maker of aan zijn waarde in deze hoedanigheid.

In de jurisprudentie is erkend dat de persoonlijkheidsrechten van architecten er voor kunnen zorgen dat zij belanghebbenden kunnen zijn bij omgevingsvergunningen. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State² overwoog dat: *'Het project waarvoor de vergunningen zijn verleend leidt tot een wijziging of aantasting van het oorspronkelijk ontwerp. De bescherming tegen de aantasting van het auteursrecht en de daaruit voortvloeiende persoonlijkheidsrechten vormen in dit geval een voldoende objectief en persoonlijk belang dat rechtstreeks bij de besluiten is betrokken.'*

Uit de passage blijkt dat een vergunning waarbij een wijziging of aantasting van het auteursrecht plaats zal vinden de architect tot belanghebbende kan maken bij de vergunningprocedure. Anders dan bij een omgevingsvergunning leidt de bescherming op grond van de Erfgoedwet niet tot een wijziging in het werk of is er sprake van een vorm van misvorming, verminking of een andere aantasting van het werk. Dat een aanwijzing als rijksmonument extra bescherming zou bieden tegen een toekomstige sloop is een belang dat niet rechtstreeks bij het besluit is betrokken.

Uit het voorgaande volgt dat ik, anders dan u in bezwaar betoogt, van oordeel ben dat het intellectueel eigendomsrecht (waaronder het auteursrecht) en persoonlijkheidsrechten van uw cliënten, zoals neergelegd in artikel 17, tweede lid, van het Handvest en de Auteurswet niet zover reiken dat uw cliënten op basis daarvan een persoonlijk belang hebben dat rechtstreeks bij het besluit is betrokken. Evenmin is bij het besluit de eer en goede naam van uw cliënten in het geding nu ik op basis van het bovenstaande tot het oordeel kom dat de bescherming op grond van de Erfgoedwet niet tot een wijziging of vorm van misvorming, verminking of een andere aantasting leidt. In tegenstelling tot wat u betoogd is het belang van uw cliënten naar mijn oordeel niet gelegen in een afgeleid tegengesteld belang bij de onderhavige procedure over het al dan niet uitbreiden of wijzigen van een rijksmonument, maar gelegen in een andere procedure, namelijk de mogelijke vergunningverlening voor wijziging of sloop van het bouwdeel Robbrecht en Daem.

Uw cliënten hebben derhalve geen rechtstreeks belang dat bij het besluit is betrokken. Uw cliënten zijn daarom geen belanghebbenden in de zin van artikel 1:2, eerste lid, van de Awb. Aan een verdere behandeling van de gronden van het bezwaar wordt dan ook niet toegekomen.

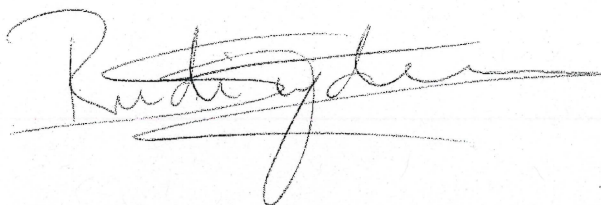
² ECLI:NL:RVS:2018:521, r.o. 2.2

Conclusie

Gelet op hetgeen hiervoor is overwogen, verklaar ik het bezwaar niet-ontvankelijk.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de hoofddirecteur Uitvoering van de Dienst Uitvoering Onderwijs,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'W.G.J. Snijders', with a long horizontal flourish extending to the right.

W.G.J. Snijders

U kunt tegen deze beschikking beroep instellen bij de sector bestuursrecht van de rechtbank Den Haag, postbus 20302, 2500 EH te Den Haag. Het beroepschrift moet binnen 6 weken na de dag waarop de beschikking u is toegezonden aan de rechtbank worden gestuurd. U kunt ook digitaal beroep instellen bij genoemde rechtbank via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Kijk op de genoemde site voor de precieze voorwaarden.